

Aanbeveling	Reactie per aanbeveling
1. Het ministerie van SZW of de VNG voorziet in een eenduidige en periodieke registratie van wacht- en doorlooptijden in de schuldhulpverlening en geeft gemeenten onderling inzicht, zodat de beschikbare cijfers kunnen fungeren als een benchmark.	Divosa heeft met steun van het ministerie van SZW de benchmark Armoede en Schulden doorontwikkeld en het aantal deelnemende gemeenten sterk uitgebreid. Doel van de benchmark is gemeenten inzicht en duiding bieden op het gebied van armoede en schuldhulpverlening en gemeenten de mogelijkheid te geven hun cijfers te vergelijken en van elkaar te leren. Resultaten op het gebied van wacht- en doorlooptijden zijn onderdeel van de benchmark.
2. Voorstellen voor een minnelijke schuldregeling die zijn gedaan door een erkende schuldhulpverleningsorganisatie in sectoren waarvoor convenanten zijn afgesloten, worden door de convenantpartners altijd geaccepteerd.	Een minnelijke schuldregeling is een vrijwillige overeenkomst. Als de minnelijke schuldregeling is mislukt, kan soms een dwangakkoord worden aangevraagd bij de rechtbank. Het zou goed zijn als schuldhulpverlenende organisaties en schuldeisers vaker gezamenlijk afspraken maken over het automatisch accepteren van een voorstel voor een minnelijke schuldregeling. De NVVK en de manifestpartijen voeren hier overleg over. Het ministerie SZW faciliteert dit overleg waar nodig.
3. Leg schuldeisers door middel van aanvullende wetgeving een termijn op waarbinnen zij moeten voorzien in een saldo-opgave of een bericht of zij al dan niet meewerken aan een schuldregeling. Bij overschrijding van de termijn wordt aangenomen dat de schuldeiser meewerkt, zodat een schuldeiser die bewust niet reageert de doorlooptijd niet meer enorm kan oprekken.	De gedragscode Schuldhulpverlening (van de NVVK) voorziet in een termijn van 120 dagen voor het tot stand brengen van een schuldregeling. Schuldregeling kan sneller als meer schuldeisers zich aan deze termijn houden. De reactietermijn en bereidheid van schuldeisers om aan een minnelijke regeling mee te werken zal worden onderzocht. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek zal gekeken worden welke maatregelen wenselijk zijn. U zal hier in 2019 over worden geïnformeerd.
4. Voorzie door aanvullende wetgeving in een meewerkverplichting voor weigerende schuldeisers indien een gekwalificeerde meerderheid van de schuldeisers heeft ingestemd met een schuldregeling.	Deze aanbeveling wordt onderzocht, zoals aangegeven in reactie op aanbeveling 3.
5. Verken welke partijen informatie kunnen verstrekken waarmee vroegsignalering eerder kan plaatsvinden. Denk bijvoorbeeld aan de schuldeisers achter andere vorderingen dan de vaste lasten en aan de rechtbanken waar vaak ook al allerlei signalen bekend zijn omdat een gerechtsdeurwaarder pas dwangmaatregelen mag inzetten na toestemming van de rechter.	Betalingsachterstanden op vaste lasten worden het meest en met succes gebruikt voor vroegsignalering van schulden. Het voornemen is met een wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening de uitwisseling van deze betalingsachterstanden tussen gemeenten en schuldeisers te faciliteren. Voor juiste uitvoering van de privacyregelgeving (AVG) is het nodig de gegevensuitwisseling noodzakelijk en proportioneel te houden. Daarom ligt faciliteren van het gebruik van andere vorderingen dan vaste lasten niet voor de hand. Gemeenten investeren in de kwaliteit van de schuldhulpverlening. Kennis- en ontwikkelprogramma's zoals Schouders Eronder en Vakkundig aan het werk ondersteunen hen hierbij.
6. Schuldeisers (eventueel stevig aangemoedigd door de AFM) maximaliseren de in rekening gebrachte rente als een bancaire vordering (kredietovereenkomst) is ontbonden en de schuldenaar zich in een problematische schuldsituatie bevindt. Daarmee wordt voorkomen dat mensen alleen rente betalen en überhaupt niet aan afbetalen toekomen.	De zogenoemde rentekredieten, waarbij de consument niet of nauwelijks aflost en alleen rente betaalt, worden niet meer verstrekt. De AFM is zeer actief met het oplossen van problemen die voortkomen uit in het verleden verstrekte rentekredieten. De minister van Financiën heeft in een recent aan de Tweede Kamer gestuurde brief een overzicht gegeven van maatregelen gericht op het tegengaan van excessen in consumptieve kredietverlening (Kamerstuk 24515 nr. 450).

<p>7. De staatssecretaris heeft in de brede schuldenaanpak aangekondigd dat er in 2019 actuele cijfers worden verzameld over de omvang van de schuldenproblematiek. Geef die informatieverzameling zodanig vorm dat er periodiek inzicht komt in de ontwikkeling van de problematiek.</p>	<p>Zoals in het Actieplan Brede Schuldenaanpak is aangegeven voert het CBS momenteel een vooronderzoek uit waarin wordt onderzocht hoe problematische schulden in kaart gebracht kunnen worden op basis van gegevens uit bestaande registers. Inzet van dit vooronderzoek is het ontwikkelen van een onderzoeksmethode die het periodiek inzichtelijk maken van de schuldenproblematiek in Nederland mogelijk maakt. Na afronding van dit vooronderzoek neemt de staatssecretaris van SZW een besluit over de inzet van deze onderzoeksmethode voor landelijk onderzoek naar de schuldenproblematiek in Nederland in 2019. U wordt hierover bij de voortgangsrapportage van de Brede Schuldenaanpak geïnformeerd.</p>
<p>8. Ga na welke wettelijke en gemeentelijke regels en uitvoeringsinstructies de laagdrempeligheid en toegankelijkheid van de gemeentelijke schuldhulpverlening belemmeren en bevorder het verwijderen hiervan.</p>	<p>Gemeenten hebben beleidsvrijheid bij het organiseren van de toegang tot de schuldhulpverlening. Zij zijn als beste in staat om dit op de lokale situatie aan te laten sluiten.</p> <p>Diverse maatregelen uit het actieplan Brede Schuldenaanpak zien toe op de verbetering van de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening. Waaronder de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, de nadere uitwerking van de maatregelen uit het IBP en het programma Schouder Eronder.</p>
<p>9. Ontwikkel een eenduidig kader over hoe schuldhulpverlening van goede kwaliteit eruitziet. Gemeenten kunnen dan hun eigen uitvoering daarmee vergelijken en er komt een landelijk beeld van de gemiddelde kwaliteit.</p>	<p>Kaders voor schuldhulpverlening van goede kwaliteit zijn beschikbaar. Voor deze aanbeveling geldt hetzelfde als wat voor aanbeveling 8 geldt. Alle gemeenten zouden deze voorzieningen moeten gebruiken om op het terrein van de schuldhulpverlening nog sterker een lerende organisatie met lerende professionals te zijn.</p> <p>Professionalisering kan in samenspraak met de brancheorganisaties. De branchevereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren (NVVK) levert gedragscodes en modules inclusief audits. Organisaties voor schuldhulpverlening en schuldhulpverleners kunnen zich laten certificeren volgens NEN 8041. De Beroepsvereniging voor Klantmanagers levert een beroepsprofiel met opleidingen en andere professionaliseringsactiviteiten. Als onderdeel van het landelijk programma Schouder Eronder (samenwerkingsverband tussen Divosa, Landelijke Cliëntenraad, NVVK, Sociaal Werk Nederland en VNG) is lerende schuldhulpverlening bij een aantal gemeenten met gangmakers gestimuleerd en is door vier hogescholen een eenjarige beroepsopleiding schuldhulpverlening op masterniveau ontwikkeld. Met de benchmark Armoede en Schulden vergelijken gemeenten en kredietbanken hun resultaten om te leren. Zie hiervoor ook de reactie op aanbeveling 1. https://www.schoudereronder.nl/publicaties/benchmark-schulden-en-armoede</p>
<p>10. Brancheorganisaties en beroepsgroep/-vereniging werken beroepsprofielen uit zodat helder is wat een wijkteamprofessional moet weten over schulden en wat hij/zij moet kunnen, wat een schuldhulpverlener en een schuldegeleerd moet weten en kunnen, et cetera.</p>	<p>Dit is een belangrijke opgave voor brancheorganisaties en gemeenten. Het rijk stimuleert integraal werken binnen het sociaal domein met verschillende subsidies en programma's.</p> <p>De subsidieregeling ter stimulering van activiteiten die een duurzame bijdrage leveren aan het tegengaan van armoede- en schuldenproblematiek is onder andere gericht op het versterken van aandacht voor armoede en schulden in het sociaal domein, onder meer in de wijkaanpak. Deze subsidieregeling is gericht op maatschappelijke organisaties die in hun projectplan moeten aangeven op welke wijze gemeenten en andere relevante partijen zijn betrokken. https://wetten.overheid.nl/BWBR0035291/2017-12-29</p> <p>Het kennisprogramma Vakkundig aan het Werk heeft een aantal projecten gefinancierd op het</p>

	<p>terrein van integraal werken. https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/preventie/werk/integraal-werken/</p> <p>Binnen het Programma Sociaal Domein werken het rijk en gemeenten samen om vanuit de praktijk het sociaal domein te verbeteren en te innoveren, zodat mensen de juiste ondersteuning krijgen. Een van de trajecten is gericht op het vereenvoudigen van complexe ondersteuning van kwetsbare burgers bij stapeling van problemen waaronder schulden.</p> <p>https://www.programmasociaaldomein.nl/trajecten/eenvoudig-maatwerk-bij-ingewikkelde-problemen/</p>
11. Gemeenten monitoren in welke mate er in wijkteams voldoende kennis aanwezig is over de aanpak van schuldenproblematiek.	Zie de mogelijkheden die beschreven zijn in de reactie op aanbeveling 10.
12. Vraag van gemeenten dat zij schuldeisers actief op de hoogte houden over de voortgang in het dossier.	De huidige ervaringen lijken erop te duiden dat een goede communicatie tussen schuldeiser en schuldhulpverlening gedurende het schuldhulpverleningstraject de effectiviteit van en voortvarendheid waarmee het traject vorm kan worden gegeven bevordert. Dit aspect zal daarom worden meegenomen bij de uitwerking van de motie van de Kamerleden Peters, Bruins, Raemakers, Gijs van Dijk, Jasper van Dijk en Van Brenk inzake medewerking van schuldeisers aan minnelijke trajecten.
13. Bied gemeenten en vrijwilligers een kader dat zij lokaal kunnen gebruiken om tot een heldere taakafbakening tussen professionals en vrijwilligers te komen.	Goede samenwerking tussen gemeenten en vrijwilligersorganisaties kan een meerwaarde hebben en kan tot effectievere dienstverlening leiden. Duidelijke afspraken tussen gemeenten en vrijwilligers zijn dan wel noodzakelijk. Dit is aan gemeenten en betrokken (lokale) partijen om daaraan invulling te geven. Het landelijk programma Schouders eronder kan partijen faciliteren (zie ook punt 9).
14. Stimuleer dat VISH (Verwijsindex schuldhulpverlening) een landelijk gebruikt systeem wordt van gerechtsdeurwaarders en de gemeentelijke schuldhulpverlening.	VISH is een register van de branchevereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren (NVVK) en de beroepsorganisatie van gerechtsdeurwaarders (KBvG). Het wordt gebruikt door deurwaarders om na te gaan of iemand gemeentelijke schuldhulpverlening krijgt. Het vermeldt niet wie de schuldeisers zijn of wat de hoogte van de schuld is, maar voorkomt onnodige of onhaalbare invorderingen. Om aansluiting en gebruik te stimuleren wordt de regelgeving voor uitwisseling van persoonsgegevens bij schuldhulpverlening verduidelijkt. Het zou goed zijn als alle gemeenten zich zouden aansluiten. De KBvG heeft reeds alle deurwaarders doen aansluiten. Bij NVVK ligt het initiatief om ook alle schuldhulpverleners gebruik te laten maken van VISH.
15. Pas art. 76a lid 7 Sr aan zodat de verjaringstermijn voor strafrechtelijke boetes op dezelfde manier wordt opgeschort in zowel het minnelijk (Wgs) als wettelijk traject (Wsnp).	De minister voor Rechtsbescherming heeft, mede naar aanleiding van de motie Van Oosten c.s. (Kamerstukken II 2017/18, 34 775 VI, nr. 50) toegezegd de verjaringstermijnen voor de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke sancties af te schaffen. Een daartoe strekkend voorstel is in voorbereiding en zal onderdeel uitmaken van de Invoeringswet USB. Met het afschaffen van de executieverjaringstermijnen wordt ook voldaan aan deze aanbeveling.
16. Pas het convenant van NVVK en CJIB zo aan dat een schadevergoedingsmaatregel in zowel	Een schadevergoedingsmaatregel is een strafrechtelijke sanctie opgelegd door een rechter of officier

<p>het minnelijk (Wgs) als wettelijk traject (Wsnp) op dezelfde wijze wordt meegenomen.</p>	<p>van justitie en ziet op de betaling van door het slachtoffer geleden schade. Gezien de grondslag van de vordering mag het meenemen van de vordering in een minnelijk traject niet in de weg staan aan zo volledig mogelijke inning. Op het moment dat de verjaringstermijn is afgeschaft (zie onder 15) kan over een langere termijn worden geïnd en wordt meer ruimte gezien om de schadevergoedingsmaatregelen mee te nemen in een minnelijk traject met dien verstaande dat er geen ruimte is voor kwijtschelding van de restschuld. Dit is ook overeenkomstig het uitgangspunt in de Wsnp.</p>
<p>17. Pas art. 59 lid 7 onder a Pw jo. art. 60c Pw en de vergelijkbare bepalingen in de andere socialezekerheidswetten aan, zodat zowel in het minnelijk (Wgs) als in het wettelijk traject (Wsnp) de termijn om in te mogen stemmen met een schuldregeling tegen finale kwijting op vijf jaar staat (in plaats van de huidige termijnen van respectievelijk tien en vijf jaar).</p>	<p>Uitgangspunt is dat onverschuldigd betaalde uitkeringen volledig moeten worden teruggevorderd. In verschillende wetten zijn onder strikte voorwaarden mogelijkheden opgenomen om van terugvordering af te zien. Een van de mogelijkheden is als iemand gedurende 10 jaar aan zijn betalingsverplichtingen heeft voldaan. Het hoeft hier niet per definitie te gaan om mensen in een schuldhulpverleningstraject. Een verkorting van de genoemde periode dan wel een verruiming van kwijtscheldingsmogelijkheden in geval van overtreding van de inlichtingenverplichting wordt niet overwogen.</p>
<p>18. Maak bijvoorbeeld via de Verzamelbrief aan gemeenten duidelijk wat de strekking is van art. 3 lid 3 Wgs, namelijk dat zij mensen alleen mogen uitsluiten van schuldhulpverlening vanwege opzettelijke fraude en niet voor te veel verstrekte uitkering uit onwetendheid of onkunde.</p>	<p>Het kabinet vindt dat iedereen met (dreigende) problematische schulden toegang moet hebben tot hulp. Dit is en wordt via diverse kanalen uitgedragen, ook door bijvoorbeeld VNG en Divosa. De Nationale Ombudsman concludeert dat de meeste gemeenten een positieve ontwikkeling doormaken. Dit vergt blijvende communicatie, bijvoorbeeld via Gemeentenuws (voorheen de Verzamelbrief).</p>
<p>19. Pas art. 3 lid 3 Wgs zodanig aan dat in lijn met de Wsnp er een maximale termijn geldt van vijf jaar voor het uitsluiten van schuldhulpverlening in het geval van fraude.</p>	<p>De staatssecretaris van SZW zet in op een brede toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening. Daarbij wordt rekening gehouden met de beleidsvrijheid van gemeenten. De staatssecretaris gaat in gesprek met de VNG om beter inzicht te krijgen in welke gevallen deze wetsartikelen een knelpunt vormen, zodat indien nodig passende maatregelen genomen kunnen worden.</p>
<p>20. Pas art. 3 lid 2 Wgs aan door voor uitsluiting vanwege recidive een maximumtermijn op te nemen van bijvoorbeeld drie of vijf jaar.</p>	
<p>21. Het Ministerie van SZW evalueert het Breed wettelijk moratorium en verkent welke mogelijkheden er zijn om dit instrument te verbeteren.</p>	<p>Zoals aangegeven in de Memorie van Toelichting bij het besluit Breed Moratorium is voorzien in een evaluatie van dit besluit. Deze evaluatie zal naar verwachting omstreeks drie jaar na inwerkingtreding worden uitgevoerd.</p>
<p>22. Ontwikkel praktische handleidingen en instructies over de uitvoering van (schuld)hulpverlening en over hoe de AVG in de praktijk toegepast moet worden. Ook in relatie tot schuldeisers. Werk uit welke informatie de schuldhulpverlening wel en niet met hen mag delen.</p>	<p>Voor gegevensuitwisseling voor vroegsignalering van schulden zijn handleidingen beschikbaar. De voorgenomen wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening in verband met de uitwisseling van persoonsgegevens beoogt juridische vragen over aansluiting bij de AVG verder op te lossen.</p>

23. Verken hoe mensen die vastlopen in het minnelijk traject toch toegeleid kunnen worden naar de Wsnp.	Als onderdeel van actielijn 2 'Ontzorgen en Ondersteunen' van de Brede Schuldenaanpak ¹ wil het kabinet de aansluiting tussen de schuldhulpverlening bij de gemeente en de wettelijke schuldsanering (Wsnp) zorgvuldig verkennen en kijken of verbetering daarin aan de orde is. De directe aanleiding voor de verkenning is de gedaalde instroom in de schuldsanering in de afgelopen jaren, terwijl het aantal meldingen voor de buitenrechtelijke schuldhulpverlening bij de gemeente juist is gestegen.
24. Pas artikel 285 Fw zodanig aan dat slechts aannemelijk moet worden gemaakt dat er geen reële mogelijkheden zijn om tot een buitengerechtelijke schuldregeling te komen.	
25.A. Stimuleer rechtbanken tot eenduidigheid in beoordeling; open ook de discussie of zaken zoals kleine verkeersovertredingen, het ontbreken van schriftelijke weigeringen om mee te werken aan een minnelijke regeling, of onduidelijkheid over ontstaansdata wel moeten leiden tot uitsluiting van Wsnp.	Met een verkenning kan er inzicht worden verkregen in mogelijke knelpunten in de aansluiting tussen de schuldhulpverlening en de schuldsanering. Op basis daarvan kunnen, indien gewenst en zo nodig, maatregelen genomen worden. Deze aanbevelingen zullen worden meegenomen in de verkenning. De uitkomsten van deze verkenning worden in de eerste helft van 2019 met de Kamer gedeeld.
25.B. Stimuleer rechtbanken tot eenduidigheid in beoordeling; open ook de discussie of zaken zoals kleine verkeersovertredingen, het ontbreken van schriftelijke weigeringen om mee te werken aan een minnelijke regeling, of onduidelijkheid over ontstaansdata wel moeten leiden tot uitsluiting van Wsnp.	
26. Vraag de ministeries van SZW en Veiligheid en Justitie in hoeverre het wenselijk is dat rechters bij toelating tot de Wsnp voorbijgaan aan een ontheffing van de sollicitatieplicht in het kader van de Participatiewet of de WW.	
27. Pas art. 288 lid 2 onder d Fw aan zodat rechters meer ruimte krijgen om hernieuwde toelating tot de Wsnp mogelijk te maken bij voortijdige uitval en wellicht ook na een schone lei. In dit kader kan gedacht worden aan een periode van vijf jaar in plaats van tien jaar. Stimuleer de rechtbank om bij de afweging ook de maatschappelijke kosten mee te nemen van het laten voortduren van de schuldenproblemen.	
28. Tel de periode die iemand in het minnelijk traject al voor de schuldregeling heeft gereserveerd mee voor de periode van drie jaar die doorgaans geldt voor de wettelijke schuldsanering. Of anders gezegd: verklaar de Wsnp met terugwerkende kracht van toepassing vanaf het moment dat de schuldregelingsovereenkomst in het minnelijk traject werd getekend.	
29. Breng omwille van een zuivere discussie in kaart of en zo ja hoeveel mensen ten onrechte onder bewind staan. Beschrijf voor de groep die voldoende heeft aan een lichtere voorziening wat de kenmerken en duur van die voorziening moeten zijn (om te voorkomen dat er ongewenste afbouw van het bewind gaat plaatsvinden en mensen tussen wal en schip raken). Hiertoe kan wellicht aangesloten worden bij de 'Samen verder'-pilots.	

¹ Kamerstukken II 2017/18, 24515, 431

^[1] Zie Bureau Bartels, 'Verdiepend onderzoek naar de groep onderbewindgestelden', i.o.v. het Ministerie van SZW, 2015, p. 78.

^[2] *Stb.* 2013, 414.

	<p>wetswijziging is na drie jaar geëvalueerd. De uitkomsten zijn door de Minister voor Rechtsbescherming aan uw Kamer gezonden.^[3] Onderdeel van deze wetsevaluatie is de periodieke evaluatie van de beschermingsmaatregelen. Kantonrechters oordelen positief over de periodieke evaluaties, omdat deze leiden tot opschoning van achterhaalde dossiers en dikwijls tot beëindiging of overheveling naar een lichtere maatregel. Curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren oordelen uiteenlopend over de periodieke evaluaties. Als sterk punt ervaren zij vooral het reflectiemoment op de noodzaak tot voortzetting van de beschermingsmaatregel.^[4] In de loop van 2019 organiseert het ministerie van JenV een stakeholderbijeenkomst over de uitkomsten van de wetsevaluatie. De vijfjaarlijkse evaluatie van beschermingsmaatregelen komt daarbij ook aan bod.</p> <p>Tot slot is in het licht van aanbeveling 29 van belang dat de ministeries van JenV en SZW op 23 november jl. een stakeholderbijeenkomst organiseerden over de uitkomsten van de wetsevaluatie met betrekking tot beschermingsbewind wegens problematische schulden en het conceptwetsvoorstel adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind. Het wetsvoorstel introduceert het recht voor gemeenten om de kantonrechter te adviseren bij de beantwoording van de vraag of een voldoende behartiging van de belangen van de betrokkene kan worden bewerkstelligd met een meer passende en minder verstrekkende voorziening dan met de instelling van schuldenbewind. Op deze manier kunnen gemeenten hun regierol bij de aanpak van schuldenproblematiek beter vervullen en krijgt de kantonrechter meer mogelijkheden om af te wegen of kan worden volstaan met een minder ingrijpende vorm van ondersteuning dan schuldenbewind. De doelstellingen van het wetsvoorstel werden tijdens de stakeholderbijeenkomst breed gesteund. Het wetsvoorstel wordt naar aanleiding van de consultatiereacties en de stakeholderbijeenkomst aangepast. Het kan naar verwachting in de eerste helft van 2019 bij uw Kamer worden ingediend.</p>
<p>30. Werk uit welke financiële vaardigheden er van mensen verwacht worden in onze maatschappij. Leid daarvan af bij welke hiaten in die vaardigheden lichtere gemeentelijke voorzieningen voldoende zijn en bij welke hiaten beschermingsbewind de passende voorziening is.</p>	<p>Met steun van SZW zijn de screeningsinstrumenten Mesis voor beschermingsbewind en Bewind51 ontwikkeld. Dit zijn voorbeelden van instrumenten die professionals samen met betrokkenen inzicht geven in financiële vaardigheden, motivatie en leerbaarheid van betrokkenen. Het zijn beslisondersteunende screeningsinstrumenten bij de afweging of iemand met financiële problemen het best geholpen kan worden met beschermingsbewind of met een minder ingrijpende vorm van ondersteuning. Deze screeningsinstrumenten kunnen zowel worden ingezet bij de instroom in beschermingsbewind als bij de uitstroom. Platform31 heeft in kaart gebracht welke vormen van gemeentelijk ondersteuningsaanbod kunnen worden ingezet als iemand kan worden geholpen met een minder ingrijpend instrument dan beschermingsbewind.</p> <p>Bij de objectivering van de afweging of beschermingsbewind nodig is of een minder vergaand ondersteuningsaanbod kan worden ingezet, kunnen screeningsinstrumenten een belangrijke rol spelen. In de procesondersteuning die het ministerie van SZW zal bieden aan regio's, rechtbanken, gemeenten en beschermingsbewindvoerders die samenwerking willen zoeken of intensiveren, zal daarom expliciete aandacht zijn voor het belang van screeningsinstrumenten.</p>

^[3] Kamerstukken II 2017/18, 33054, 23.

^[4] Zie Bureau Bartels, 'Werking Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap', i.o.v. het WODC, juli 2018, p. 23-28.

<p>31. Werk een helder kader uit om mensen te laten uitstromen uit beschermingsbewind of lichtere gemeentelijke voorzieningen zoals budgetbeheer (anders verwoord: werk uit wat iemand moet kunnen om uit te 'mogen' stromen).</p>	<p>Zie de reactie op aanbeveling 30.</p>
<p>32. Pas art. 11 van het Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren zodanig aan dat een steekproef onder dossiers door de accountant naast de aanwezigheid van bepaalde documenten, ook de aanvraag van voorzieningen en betaling van de vaste lasten omvat en vraag rechtbanken om de accountantsverklaringen altijd op te vragen in het kader van het toezicht.</p>	<p>De hiervoor genoemde wetwijziging uit 2014 (zie de reactie op aanbeveling 29) heeft voor professionele beschermingsbewindvoerders de verplichting geïntroduceerd om een verslag en verklaring van de accountant over het voldoen aan de kwaliteitseisen en verplichtingen aan de kantonrechter te overleggen. Met de wetwijziging is tevens het Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren geïntroduceerd.^[5] Het besluit bevat onder meer opleidings- en scholingseisen, eisen voor dossiervorming, administratie en bedrijfsvoering. Voorts geeft het nadere regels over de vorm en inhoud van het verslag en de verklaring van de accountant (art. 11). Bij de evaluatie van de wetwijziging is ook het besluit geëvalueerd. Zoals aan uw Kamer is bericht door de Minister voor Rechtsbescherming worden de uitkomsten van de evaluatie besproken met de rechtspraak, brancheverenigingen van onder meer beschermingsbewindvoerders en de VNG.^[6] Deze bijeenkomst vindt in de loop van 2019 plaats. De Minister voor Rechtsbescherming zal uw Kamer daarover nader informeren, zoals hij uw Kamer reeds heeft toegezegd.</p>
<p>33. Pas art. 1:445 lid 1 BW zodanig aan dat het mogelijk wordt om naast de onderbewindgestelde een derde persoon aan te wijzen aan wie de beschermingsbewindvoerder rekening en verantwoording moet afleggen (bijvoorbeeld een familielid die in staat is de rekening en verantwoording goed te lezen).</p>	<p>Artikel 1:445, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de beschermingsbewindvoerder jaarlijks en aan het einde van het bewind rekening en verantwoording aflegt aan de betrokkene. Voorts bepaalt het eerste lid dat de rekening en verantwoording wordt afgelegd 'ten overstaan van de kantonrechter'. Het tweede lid bepaalt dat indien de betrokkene niet in staat is de rekening op te nemen, de beschermingsbewindvoerder rekening en verantwoording aflegt aan de kantonrechter. Hiermee bevat de wet dus al een waarborg dat de beschermingsbewindvoerder rekening en verantwoording aflegt aan iemand die in staat is deze goed te lezen en te begrijpen. Naar aanleiding van de evaluatie van de Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap organiseert de Minister voor Rechtsbescherming in de loop van 2019 een stakeholderbijeenkomst (zie hierover ook de reacties op de aanbevelingen 29 en 32). Bij de voorbereiding van die bijeenkomst wordt aanbeveling 33 betrokken.</p>
<p>34. Verken bij bewindvoerders hoe vaak het voorkomt dat zij een compleet en actueel dossier aanleveren en dat schuldhulpverleners (al dan niet als gevolg van een wachttijd) toch de informatie opnieuw gaan verzamelen.</p>	<p>Om onnodige dubbelingen in werkzaamheden tussen beschermingsbewindvoerders en de gemeentelijke schuldhulpverlening te voorkomen zijn onderlinge afspraken over samenwerking en afstemming van belang. Met steun van het ministerie van SZW heeft de Branchevereniging van Professionele Bewindvoerders en Inkomensbeheerders (BPBI) het project 'Samen Verder' uitgevoerd, dat naast goede ervaringen met onderlinge samenwerking ook een modelconvenant heeft opgeleverd waar op lokaal niveau op maat invulling aan gegeven kan worden. Daarnaast heeft het ministerie van SZW pilots ondersteund waarbij de samenwerking tussen rechtbanken, gemeenten en beschermingsbewindvoerders bij de instroom in beschermingsbewind centraal staat. Zoals reeds aangekondigd² zal het ministerie ook procesondersteuning bieden aan andere regio's waar rechtbanken, gemeenten en bewindvoerders met elkaar de samenwerking willen zoeken.</p>

^[5] Stb. 2014, 46.

^[6] Kamerstukken II 2017/18, 33054, 23.

² Kamerstukken II 2017/18, 24515, 426

<p>35. Verken de voor- en nadelen van het opstellen van schuldregelingen door beschermingsbewindvoerders en werk op basis daarvan een heldere samenwerking of aanvullende relatie uit.</p>	<p>Bij de evaluatie van de Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap is tevens gekeken naar de in de wetswijziging beoogde verduidelijking van taken van beschermingsbewindvoerders. Deze wetswijziging heeft de bevoegdheden van beschermingsbewindvoerders bij problematische schulden verruimd: zij mogen alle handelingen verrichten die bijdragen aan een goed bewind. Hieronder valt ook de bevoegdheid om (tegen betaling) minnelijke trajecten te verzorgen. In de evaluatie komt ook de taakomschrijving van beschermingsbewindvoerders aan de orde.</p> <p>De uitkomsten van de evaluatie, waaronder die met betrekking tot de taakomschrijving van beschermingsbewindvoerders, worden in de loop van 2019 besproken met de praktijk (zie hierover ook de reacties op de aanbevelingen 29, 32 en 33).</p>
<p>36. Verken of een ander financieringssysteem van beschermingsbewind meer recht doet aan enerzijds de behoeften van burgers aan bewind en anderzijds de financiële druk die gemeenten nu ervaren omdat zij de instroom noch de uitstroom uit bewind echt kunnen beïnvloeden.</p>	<p>In het Regeerakkoord is aangekondigd dat gemeenten adviesrecht krijgen in de gerechtelijke procedure rondom schuldenbewind. Het wetsvoorstel dat hieraan uitvoering geeft, beoogt ten eerste gemeenten in staat te stellen hun regierol bij schuldhulpverlening beter te vervullen. Dit wordt bewerkstelligd doordat in gevallen waarin de instelling van schuldenbewind wordt verzocht, de gemeente hiervan op de hoogte wordt gesteld. Op deze manier kan de gemeente bijvoorbeeld de betrokkene (ook) aanbieden op andere wijze ondersteuning te geven en de rechter daarvan door middel van het advies in kennis stellen. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de wens van gemeenten om meer zicht te krijgen op de instroom in schuldenbewind. Ten tweede biedt het wetsvoorstel de rechter de mogelijkheid om alternatieve vormen van ondersteuning af te wegen bij de beoordeling van het verzoek tot instelling van een schuldenbewind.</p>
<p>37. Koppel de informatie uit het Centrale Curatele- en bewindregister aan de informatiesystemen van gerechtsdeurwaarders, CJIB, Belastingdienst en andere invorderingsafdelingen van de overheid, zodat voor deze partijen direct duidelijk is dat iemand onder bewind staat.</p>	<p>Het ministerie van JenV zal samen met het ministerie van SZW in gesprek gaan met de Raad voor de rechtspraak om de wenselijkheid en haalbaarheid van een dergelijk informatiesysteem te verkennen. Daarnaast zal aanbeveling 37 worden betrokken bij de voorbereiding van het gesprek met de praktijk over de uitkomsten van de wetsevaluatie (zie hierover ook de reacties op de aanbevelingen 29, 32, 33 en 35).</p>
<p>38. Pas art. 18d lid 2 onder c Zorgverzekeringswet aan zodat naast de vrijwillige aflossing ook de niet vrijwillige aflossing (via beslag) als uitstroomreden in de wet wordt opgenomen.</p>	<p>Het ministerie van VWS neemt deze aanbeveling mee in de evaluatie van de wanbetalersregeling. De Tweede Kamer ontvangt in het najaar van 2019 het rapport met de uitkomsten van deze evaluatie.</p>
<p>39. Vraag van de Belastingdienst dat het bestaansminimum ambtshalve proactief wordt beschermd.</p>	<p>Het proactief beschermen van de beslagvrije voet wil zeggen dat de beslagvrije voet wordt vastgesteld voordat beslag wordt gelegd. Als de Belastingdienst beslag op loon of een uitkering legt, wordt de beslagvrije voet nu al vooraf toegepast. Voor andere vormen van beslag gebeurt dit achteraf. Met de inwerkingtreding van de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet kan de Belastingdienst ook bij andere vormen van beslag de beslagvrije voet vooraf toepassen.</p>
<p>40. Vraag de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken om gemeenten via een verzamelbrief te informeren over het uniforme karakter van de kwijtscheldingsregeling gemeentelijke belastingen en gemeenten erop aan te spreken als hun verordening in strijd is met de wet (bijvoorbeeld omdat er aanvullende voorwaarden worden gesteld).</p>	<p>De kaders voor de kwijtschelding van lokale heffingen zijn opgenomen in wetgeving. Daarbinnen hebben gemeenten en waterschappen autonome bevoegdheden om keuzes te maken rondom het kwijtschelden van lokale heffingen. De invulling van de kwijtscheldingsnormen is dus lokaal beleid. Gemeenten en waterschappen kunnen er bijvoorbeeld voor kiezen om lagere kwijtscheldingsnormen te hanteren of te bepalen of kwijtschelding voor een specifieke heffing wel of niet wordt verleend. Indien gemeenten handelen in strijd met de wetgeving kan een inwoner bezwaar aan tekenen tegen de beslissing (en desgewenst vervolgens beroep in stellen bij de rechter). Het is niet aan de</p>

	Rijksoverheid om daarin te treden.
41. Zorg ervoor dat verantwoord budgetteren niet wordt afgestraft: verhoog het banksaldo dat bij kwijtschelding wordt vrijgelaten. Een extra vrijlating van € 2000 geeft voldoende ruimte om te kunnen reserveren. Om dit mogelijk te maken is de wet hiervoor al in 2011 aangepast (Stb. 2011, nr. 309). Het vrij te laten vermogen moet nog wel worden opgenomen in de “Nadere regels kwijtschelding gemeentelijke en waterschapsbelastingen”.	Tijdens behandeling van de begroting van het Ministerie van Binnenlandse zaken is over dit onderwerp motie van het CDA aangenomen. De motie verzoekt het kabinet om te onderzoeken waar de mogelijkheden liggen om de normen voor de bijstand en kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen gelijk te trekken. Hierbij zullen we deze aanbeveling meenemen.
42. Maak de wijziging van art. 16 lid 2 Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 die op 1 januari 2018 inging ongedaan, zodat vrijwillig betalen gunstiger is dan gedwongen betalen (omdat de kostendelersnorm niet meer wordt toegepast bij het bepalen van de betalingscapaciteit).	Momenteel wordt onderzocht of deze aanbeveling haalbaar is. De Kamer wordt hier op een later moment over geïnformeerd.
43. Vereenvoudig de toeslagensystematiek van de Belastingdienst, bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van gegevens die al bekend zijn. Betaal waar mogelijk rechtstreeks aan de derde partij voor wie de toeslag is bedoeld (verhuurder, kinderopvang).	Inmiddels is gestart met het interdepartementaal beleidsonderzoek toeslagen, waarin wordt onderzocht welke verbeteringen er op korte termijn binnen het toeslagensysteem kunnen worden aangebracht. Daarnaast wordt voor de lange termijn naar beleidsalter natieven voor de toeslagensystematiek gezocht. Het gaat onder meer om het verkennen van maatregelen die gericht zijn op het beter faciliteren van burgers, op het verder terugbrengen van terugvorderingen en nabetalingen in aantal en hoogte daarvan, en het sneller waarnemen van veranderingen in de persoonlijke omstandigheden van burgers. Het streven is dat de twee deelrapportages eind 2019 zijn afgerond. ³ Uw Kamer zal te zijner tijd de rapporten ontvangen, vergezeld van een kabinetsstandpunt.
44. Zorg voor een algeheel verbod van beslag op toeslagen door art. 45 Awir aan te passen. Maak het ook voor verhuurders en kinderopvanginstellingen mogelijk om bij een achterstand van drie maanden de toeslag rechtstreeks te innen om daarmee de lopende verplichtingen (deels) te kunnen voldoen. Voor zorgverzekeraars heeft de Tweede Kamer al een amendement ¹ aangenomen waardoor art. 18aa Zorgverzekeringswet regelt dat bij of krachtens AMvB te stellen voorwaarden de zorgtoeslag rechtstreeks aan de zorgverzekeraar uitbetaald kan worden indien er een premie-achterstand van drie maanden is. In feite wordt hier voorgesteld om hetzelfde te regelen voor verhuurders en kinderopvanginstellingen.	Zie de reactie op aanbeveling 43.
45. Hanteer bij een verzoek om toepassing bijzondere situaties huurtoeslag eenzelfde termijn als bij een verzoek om herziening, namelijk vijf jaar. Dit kan door de aanvraagtermijn in art. 2c Besluit op de huurtoeslag aan te passen, of door een uitzondering op te nemen in art. 5a onder d Uitvoeringsregeling Awir.	Het regeerakkoord kondigt aan mogelijke vereenvoudigingen in de huurtoeslag door te voeren; de problematiek van de bijzondere situaties maakt hier deel van uit. Zoals aangegeven tijdens het debat met de Tweede Kamer over het wetsvoorstel “aanpassing indexering eigen bijdrage huurtoeslag en het vervallen van de maximale inkomensgrenzen” zal de minister van BZK binnenkort rapporteren over de verkenning van deze mogelijke vereenvoudigingen in de huurtoeslag.
46. Pas art. 6:96 lid 6 BW aan zodat de hoofdsom altijd wordt samengevoegd en onnodige stapeling van incassokosten wordt voorkomen.	Artikel 6:96, zevende lid, BW bepaalt dat wanneer een schuldenaar voor meer dan één vordering kan worden aangemaand, dit in één aanmaning dient plaats te vinden. De hoofdsommen van de vorderingen moeten dan voor de berekening van de incassokosten bij elkaar worden opgeteld. Ondanks artikel 6:96, zevende lid, BW zou er echter nog altijd sprake zijn van onnodige stapeling van incassokosten bij termijnbetalingen. Deze stapeling betreft een onderwerp dat reeds de aandacht

³ http://www.rijksbegroting.nl/2019/kamerstukken,2018/9/18/kst248658_11.html

	had bij en wordt meegenomen in het project buitengerechtelijke incasso. De aangedragen oplossing in aanbeveling 46 is hier onderdeel van.
47. Pas art. 48 Wck zo aan dat private schuldhulpverleners die in opdracht van een college van B en W de schuldhulpverlening uitvoeren worden aangemerkt als organisatie voor wie het verbod op schuldbemiddeling niet geldt.	De aanbevolen wijziging is doorgevoerd en wordt binnenkort in het Staatsblad gepubliceerd.
48. Draag gemeenten op om de Algemene wet bestuursrecht zorgvuldig uit te voeren. In het huidige stelsel kunnen burgers niet makkelijk elders een beroep doen op schuldhulpverlening als de gemeente niet de benodigde ondersteuning biedt.	De Algemene wet bestuursrecht verplicht gemeenten ook besluiten over schuldhulpverlening zorgvuldig en gemotiveerd te nemen. Het recente vervolgonderzoek naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening van de Nationale Ombudsman laat zien dat de overgrote meerderheid van gemeenten dat ook doet. Dit vereist continue aandacht.
49. Pas art. 475da lid 5 en 6 Rv (nieuw) BW aan zodat er een verruiming komt van de termijn om rekening te houden met hoge woonlasten.	Uitgangspunt binnen de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet is dat iemand die langdurig te maken krijgt met een beslag situatie de tering naar de nering zet. De wet biedt daarbij de mogelijkheid om bij hoge woonlasten de beslagvrije voet in de eerste zes maanden op te hogen. Dat geeft de schuldenaar de mogelijkheid om op het vlak van inkomen dan wel woonlasten actie te ondernemen. Daarbij kent de wet ook de mogelijkheid om de bedoelde ophoging verlengd toe te passen indien is te voorzien dat de schuldenaar zijn schuld via het lopende beslag binnen 12 maanden weet af te betalen. Uitbreiding is in het licht van de reeds geboden mogelijkheden op dit vlak vooralsnog niet wenselijk.
50. Doordenk het voorstel voor een extra inkomensstroom in het wetsvoorstel loondispensatie vanuit de consequenties en financiële risico's voor mensen met een in WRR-termen laag 'doenvermogen'.	In de brief van 7 september (Kamerstukken II, 34352, 2017-2018, nr. 115) heeft de staatssecretaris van SZW de Kamer laten weten dat het invoeren van het instrument loondispensatie in de Participatiewet na een uitgebreide verkenning niet de gewenste vereenvoudigingen bleek te kunnen brengen waardoor meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk zouden worden geholpen. In de brief zijn maatregelen voorgesteld in het kader van een breed offensief gericht op vereenvoudiging van het huidige stelsel met loonkostensubsidie en meer werk voor mensen met een arbeidsbeperking. In de brief van 20 november aan de Kamer zijn die voorstellen uitgewerkt en zijn de uitgangspunten benoemd die van groot belang zijn bij de verdere uitwerking van deze voorstellen (Kamerstukken II, 2018-2019, nr. 135) . Het moet eenvoudiger worden voor werkgevers en werkzoekenden, werken moet aantrekkelijker zijn voor mensen met beperkingen, werkgevers en werkzoekenden moeten elkaar makkelijker kunnen vinden en de maatregelen moet bijdragen aan duurzaam werk. Op dit moment werkt de staatssecretaris van SZW samen met betrokken partijen aan die verdere uitwerking. Aan de aanbeveling wordt hiermee gehoor gegeven.